

Povijest prve hrvatske škole u Puli

Za sto sedamnaest godina trajanja hrvatske osnovne škole u Puli, istarsko društvo prošlo je kroz tri rata i četiri države u kojima su se promijenila tri društvena i politička sustava: kapitalistički, korporativni i socijalistički te ponovo kapitalistički do kojeg je došlo demokratskim promjenama i slomom komunističke Jugoslavije te uspostavom neovisne Republike Hrvatske i izgradnje građanskog društva.

Kulturni i politički preporod Hrvata u Istri javlja se šezdesetih godina devetnaestog stoljeća. Konačni cilj preporoda je sjedinjenje Istre s Bansom Hrvatskom i uvođenje hrvatskog jezika u javni život. Na čelu narodnog pokreta bio je Juraj Dobrila, dijete siromašnog istarskog seljaka, koji je postao porečko-pulski, potom tršćansko-koparski biskup. U svojim *Istarskim zapisima* Ernest Radetić, između ostalog, ovako piše o tom preporodnom prvaku: «Dobrila je slomio talijanski iredentizam u Istri. Taj običan istarski pop, uhvatio se u koštac sa svom službenom i neslužbenom talijanskom politikom, s tisućama njihovih umnih spisa i brošura, sa stotinama tisuća lira, koje su tajnim kanalima stizale u Istru da je odnarođe i otuđe.»

U drugom naraštaju hrvatskih preporoditelja posebno se isticao tzv. istarski trolist: Matko Laginja, Vjekoslav Spinčić i Matko Mandić koji su nastavili rad na preporodu koji je Dobrila započeo. Oni su radili na političkom i nacionalnom osvješćenju, gospodarskom i kulturnom unapređenju Hrvata u Istri. Posebno su se zalagali za otvaranje hrvatskih škola kako bi spriječili odnarođivanje djece u talijanskim i njemačkim školama.

Izgradnjom talijanskih škola *Lega nazionale* vršila je sustavno odnarođivanje. Njezini agitatori nagovarali su siromašne istarske seljake da šalju djecu u talijanske škole. Da ih privuče, besplatno su dijelili knjige, odjeću i obroke u školi. Nasuprot toj akciji, u Kastvu je 1874. godine osnovana *Bratovština hrvatskih ljudi u Istri* koja je skupljala dobrovoljne priloge za školovanje siromašnih hrvatskih učenika koji su se školovali u Kopru ili Banskoj Hrvatskoj. Nakon završetka školovanja, očekivao se njihov povratak u Istru i rad u narodu.

Krajem stoljeća javila se ideja o osnivanju *Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru*. Do nje je došao narodni zastupnik Dinko Vitezić u dogovoru s Franjom Račkim i biskupom Josipom Jurajem Strossmayerom u Beču. Tako je u proljeće 1893. godine osnovana je *Družba sv. Ćirila i Metoda za Istru* s plemenitim ciljem da diljem Istre izgradi i osnuje što više hrvatskih škola i spriječi zatiranje hrvatskog imena u Istri. Osnivanjem Družbe krenulo se odlučno u ostvarenje sna o hrvatskim školama u Istri. Predsjednik je bio dr. Dinko Vitezić, tajnik dr. Matko Laginja, a sjedište Družbe bilo je u Puli. Preko lista *Naša sloga*, okružnicama i na

druge načine skupljali su se novčani prilozima za izgradnju škola i plaćanje učiteljica i učitelja. Drugi način djelovanja u narodu je otvaranje čitaonica, kako bi se podigla obrazovna i kulturna razina čitatelja u Istri. Treći oblik rada Družbe je osnivanje posujilnica, tj. kreditnih zadruga kojima se pomagao gospodarski napredak grada i sela.

Među prvim darovateljima *Družbe* bio je biskup Strossmayer, kao što je bio i prilikom pokretanje prvog hrvatskog lista u Istri – *Naše sloge*. U kolovozu 1893. đakovački biskup Josip Juraj Strossmayer, šalje Družbi tisuću forinti uz pismo potpore u kojem među ostalim kaže: «...Slavno Vaše društvo iz sveg srca odobravam. Ono je u dobru čas došlo, da ubije upravo ubitačne namjere neprijateljskih društava koje velikim novcem djeluju i u tome rade, da se naš dobru narod u Istri svom vlastitom narodnom biću iznevjeri, i u ono pretvori, na što ga ni Bog ni narav opredijelila nije. Dužnost je naša Bogom samim i svetom vjerom našom posvećena, da u Istri i svuda, gdje je to nužno, narod naš branimo, i u čistom svom narodnom biću za vazda sačuvamo i održimo.»

U časopisnoj literaturi prvi članak o Osnovnoj školi «Neven Kirac» objavio je tadašnji školski pedagog Ivan Svetić u časopisu *Istra* prigodom proslave sedamdesete godišnjice Prve hrvatske škole u Puli. Povodom stogodišnjice škole objavio je prigodni je članak u *Novoj Istri* Viktor Božac.

Iz razdoblja Družbine škole nema sačuvanih dokumenata jer su ih talijanske vlasti uništavale da bi dokazale kako u Istri postoji jedino talijanska kultura i pismenost. Sačuvano je samo jedno kratko izvješće ravnatelja škole Ernesta Jelušića za školsku godinu 1903./04. Najznačajniji izvor za povijest Družbinih škola u Istri je *Naša sloga* i knjiga Vikora Cara Emina *Moje sjećanja na Družbu sv. Ćirila i Metoda za Istru*, dugogodišnjega družbinoga tajnika.

ŠKOLA DRUŽBE SV. ĆIRILA I METODA ZA ISTRU U PULI

Povijest škole može se podijeliti na četiri karakteristične faze, prema kojima je podijeljeno i ovo izlaganje: 1. faza od osnutka škole (1898.) do 1915.; 2. faza od 1918. do svibnja 1945.; 3. razdoblje se podudara s drugom Jugoslavijom i 4. najnovije doba započinje s demokratskim promjenama, tj. poklapa se s trajanjem samostalne hrvatske države.

Prve Družbine škole otvorene su u studenom 1896. u Porečkom kotaru, u Baderni i Kašteliru. Koliko god su općinske vlasti pokušavale zaustaviti ili barem usporiti gradnju i otvorenje družbinih škola, čelni ljudi Družbe i hrvatski narod u selima i gradovima, gdje su se škole osnivale, nije se dao pokolebati, te će ostati zabilježena u narodnoj pjesmici spjevanoj u

Livadama 1901. uspomena na silna nastojanja ondašnjih vlasti, tada u rukama Talijana i talijanaša, da spriječe otvaranje škola i ustrajnost istarskog čovjeka da u svom naumu ustraje:

Na hrastu je naranča rodila,
oj narančo, srce moje!
Livadska se škola otvorila,
oj narančo, narančo, srce moje!
Talijanom usta zatvorila,
oj narančo, narančo, srce moje!

Do 1918. godine, kada su talijanske vlasti zabranile njezino djelovanje, Družba je osnovala preko 40 osnovnih škola kroz koju su prošli deseci tisuća hrvatske djece.

U Družbinoj podružnici u Puli pitanje otvaranja škole pokrenuto je u travnju 1896., a u srpnju iste godine takav je zaključak donesen i na skupštini Družbe u Opatiji: ravnateljstvo je pozvalo družbinu podružnicu u Puli "da izvede sve predizvide i predradnje za ustanovljenje barem jedne pučke škole u Puli, i da gotovim predlogom dođe pred ravnateljstvo Družbe" Međutim, na skupštini sljedeće godine, 1897., te predradnje nisu još bile dovršene¹. Mjesne i pokrajinske vlasti u praksi su Družbi činile velike teškoće u osiguranju dozvola za gradnju, odnosno za rad, tako da je tek u jesen 1898. Družbina škola u Šijani bila spremna za otvaranje i početak rada u kući koju je Družba kupila, zahvaljujući i poslovanju Posujilnice. Šijanska je škola tako treća škola Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru izgrađena u gradskoj četvrti koja se tada lokalno nazivala *Croazija*, odnosno četvrt u kojoj je dominirao hrvatski živalj, te stoga nije ni čudno da je Laginja izabrao upravo tu pulsku četvrt da se u njoj izgradi i osnuje prva družbina škola. Iako je nastava u toj novoj školi u tadašnjoj Radničkoj ulici počela sredinom studenog 1898., svečano otvaranje upriličeno je 2. prosinca (na obljetnicu careva krunjenja), kad je poslije blagoslova župnika velečasnog Ante Gržinića prigodni govor održao Matko Laginja, a djeca su deklamirala i otpjevala prigodne pjesme. *Naša sloga* o tome radosnom događaju izvještava: „Željno, dugo očekivani dan je svanuo. Granula je zora nove budućnosti u Puli. Dragocieni zalog narodnog napredka, hrvatska pučka škola svečano je otvorena danas... hrvatski sinovi... primat će duševnu hranu u materinskom jeziku. Njome nahranjeni i osnaženi znat će bolje odolijevati vihorovima života i bit će na ponos i korist svojim i narodu.“ Prve školske godine upisano je 67 djece, a već iduće godine broj je skočio na 115 učenika da bi broj djece rastao sa svakom novom školskom godinom. Od 1903. godine nastava se održava u još jednoj zgradi koju je školi ustupio umirovljeni

narodni učitelj Andrija Turak, a nalazila se u neposrednoj blizini škole. Pred početak ratnih zbivanja, školske god. 1913/14., školu je pohađalo 159 učenika i 179 učenica, ukupno 338 učenika podijeljenih u 6 odjeljenja. Za sljedeću, zadnju školsku godinu, nemamo podatak o broju učenika već samo o šest odjeljenja, no može se pretpostaviti da je broj učenika bio približno isti.

Za prvih dvadeset godina njezina trajanja u školi je bilo zaposleno trinaest učitelja: Marija Majer (prva učiteljica), Ernest Jelušić (prvi ravnatelj, u školu došao iz Pazina 1901. i ostaje na mjestu ravnatelja do svoje smrti 1910. god.), Ruža Benigar-Jelušić, Ljubica Oklobdžija, Fran Filakovac, Niko Magašić (od 1910. novi ravnatelj škole), Ivka Šoštarko, Antun Šabalj, Ante Iskra, Zora Bobinac, Cvijetko Jurdan, Ivan Barbarić i Antun Polutnik. Među učiteljima svakako treba posebno istaknuti prvog ravnatelja škole Ernesta Jelušića, izuzetno značajnu osobu za početke školstva na hrvatskom jeziku u Istri. Prije dolaska u Pulu bio je zaposlen na Pazinskoj gimnaziji od njenih početaka do 1899. kada je shrvan obiteljskom tragedijom (umrli su mu žena i sinčić) obolio i umirovljen. Nakon oporavka dolazi u Pulu za nadučitelja Družbine škole u Šijani gdje je ponovo vrlo aktivan u školi i izvan nje. Od 1906. urednik je glasila *Narodna prosvjeta*, prvoga specijaliziranoga učiteljskoga glasila u Istri na hrvatskom jeziku, službenog glasila istoimenoga učiteljskoga društva kojemu je Jelušić bio prvim predsjednikom. U Puli je ponovo osnovao obitelj s učiteljicom Ružom Beringer s kojom dobiva sina Tihoraja, ali nije zadugo uživao u novoj obitelji jer 1910. umire u Zagrebu gdje je i pokopan na Mirogoju. Njegova supruga ostaje kao učiteljica na školi do 1915., tj. do kraja rada Družbinih škola u Puli. Jelušić se bavio književnim radom, pisao je pjesme u preporodnom duhu, neke je objavljivao pod nadimkom Silvan a druge pod svojim imenom. Od školske dokumentacije ostalo je svega nekoliko fotografija i jedno školsko izvješće, a ostalo su uništile talijanske vlasti. Ista sudbina zadesila je i ostale družbine i pokrajinske škole na hrvatskom jeziku kojima je već u prosincu 1918. zabranjen rad. Družba je raspuštena, ali sjeme koje je ona posijala, i u Šijani, urodilo je plodovima nekoliko desetljeća kasnije. Evo kako je to u jednom svojem izvješću o radu Družbe gotovo proročanski objasnio Viktor Car Emin:

"Ali onda će doći novo pokoljenje, sretnije od nas, jer će njemu sjati sunce slobode, što su mu ga razotkrile dugoljetne naše muke. Nas tada ne će više biti, ali u srcima potomstva rađat će se neko čeznuće za dobom minulih, velikih narodnih borba. Mnoge će dobre i milostive ruke uzeti da kopaju u polju svetih uspomena, pa će se gdjevoja od njih namjeriti i na požučele papire naše Družbe. I trošne će i izgužvane hartije oživjeti: pod milim dodirom blagih prstiju one će se kao iza sna prenuti: u njima će opet odjeknuti prošla žaljenja, malena

nezadovoljstva, trenutačne klonulosti, uskrse nade, čežnja za slobodom, pa nevolje, muke, progoni, trzaji nestrpljivosti i neshvaćanja, sve će to zboriti iz onih papira i u tisuću glasova govoriti dušama potomstva. I to će potomstvo gledati u duhu, kako sirota naš radnik i kopač otkidaju sebi od ustiju, da dadu Družbi, gledat će, kako u skromnu Družbinu zgradu sva mila i lijepa ulaze djeca, proljeće domovine, gledat će samotne učitelje, kako se staraju, da u one maljušne duše unesu svijetla nauke i narodne svijesti..."

LEGINA ŠKOLA – SCUOLA ELEMENTARE BORGO SIANA

U neposrednoj blizini Družbine škole izgrađena je 1905. godine nova školska zgrada koju je dala izgraditi Lega nazionale, kako bi odvrtila roditelje iz pulskog predgrađa Šijana, koji se tada lokalno naziva Croazia, od slanja svoje djece u hrvatsku Družbinu školu. Zgrada ove škole je puno veća i prikladnija za izvođenje nastave, a osim toga nudi djeci i dodatne besplatne sadržaje: vrtić, knjige i obrok.

U Državnom arhivu u Pazinu sačuvani su školski dnevници su od 1905. do 1915. godine. Od 1915. do 1918. ne postoji školska dokumentacija jer se nastava u Puli tada nije održavala zbog odlaska civilnog stanovništva iz grada po naređenju vlasti. Za šk. god. 1918./1919. pronalazimo dnevnikе pod dva imena: Scuola elementare Borgo Siana i Scuola elementare Francesco Petrarca, i to samo za 1. a razred postoji dnevnik pod imenom Borgo Siana dok su ostali dnevници pod imenom Francesco Petrarca. Prema najstarijim sačuvanim dnevnicima za školsku godinu 1905./06. saznajemo da je te školske godine pohađalo 238 učenika i 274 učenice, od toga 103 učenika nije završilo s školsku godinu. Nekolicina ih je prešla u drugu školu, najviše u Scuola elementare S. Martino (današnjа OŠ Tone Peruško) i Scola elementare «Piazza Alighieri» (današnjа OŠ Centar); ali ipak ih je najveći broj imao veliki broj izostanak s nastave i zbog toga nije uspio s uspjehom završiti školsku godinu. Iduće šk. godine broj učenika je približno isti, 488 učenika, od toga 89 nije uspjelo s pozitivnim uspjehom završiti školsku godinu. Za sljedeće dvije školske godine nemamo podatke o ženskim razredima. Školske godine 1907./08. u muškim razredima bilo je upisano 259, dok za šk. godine 1908./09. nalazimo podatke za 235 učenika. Školske godine 1909/10. sveukupno je 492 učenika, a sljedeće 1910./11. u školi je ukupno 518. Za školsku godinu 1911./12. nemamo sačuvane podatke za ženske razrede, a u muškim razredima je bilo upisano 250 učenika. Iduće školske godine 1912./13. u školi je ukupno 520 učenika. Zadnji sačuvani dnevници iz austro-ugarskog razdoblja su za šk. god. 1912./13 kada je školu pohađalo ukupno 580 učenika. U dnevnicima su zabilježena imena sljedećih učitelja: Gisella Ranzato, M.

Tentor, A. Gorlatto, Anna Diem, Matilde Longhini, Ernesta Dorigo, Giuseppe Tromba, Albina Juras, Giulia Zanini, Irma Inwinkl, Eugenia Decaneva, Amalia Xivitz, Natale Bernecich, vjeroučitelj don Dante Mogorovich, Maria Calcagni, Ida Robba učiteljica za ručni rad, kao i imena dvaju ravnatelja: Luigi Speranza i Gisella Schmutz.

ISTRA BEZ HRVATSKIH ŠKOLA

Tijekom školske godine 1918./19. pristiže u talijansku školu Francesco Petrarca sve više hrvatske djece jer su i roditelji shvatili da će to biti jedina mogućnost za školovanje njihove djece. Pojedini roditelji nisu htjeli u početku slati djecu u talijansku školu, ali su na kraju morali na to pristati. Od 1918. pa sve do kraja Drugog svjetskoga rata bit će u cijeloj Istri, kao i u ostalim hrvatskim krajevima, koji su nakon Prvog svjetskog rata pripali Kraljevini Italiji, zabranjena nastava na hrvatskom jeziku. U školama su djeca sustavno talijanizirana, kroz školski i izvan školski rad. Učinka je bilo, osobito kroz odgojnu sastavnicu škole, kojoj se, uz pružanje znanja, davao naglasak. U nekim sredinama Istre, naročito u njezinoj unutrašnjosti, odmah nakon sloma fašizma obnavlja se rad hrvatskih škola, što nam ukazuje da sve mjere koje su talijanske vlasti poduzimale skoro čitavo stoljeće, osobito za djelovanje društva *Pro Patria i Lega nazionale*, nisu ostvarile onaj cilj koji su željeli ostvariti. U rujnu 1918./19. ponovo je otvorena Scuola elementare Borgo Siana, a u 1. a razred je upisano 52 učenika. Ostali se dnevnicu vode pod novim imenom škole Scuola elementare Francesco Petrarca. U školu je prve poslijeratne godine upisano ukupno 855 učenika, od toga čak njih 324 ili 38% nije s uspjehom završilo školsku godinu. Učenici pristižu u školu kroz skoro cijelu školsku godinu, čak i u ožujku u školu su upisivani novi učenici. U 1. b muškom razredu upisano je 73 učenika, ali niti jedan učenik nije s uspjehom završio razred. Slično je i sa 1. b ženskim razredom gdje su upisane 83 učenice, ali samo je deset učenica prešlo u viši razred. Navode se razni razlozi kao što su nedolaženje na nastavu, nemar, bolest, ali najvjerojatniji je razlog nepoznavanje talijanskog jezika. Školske godine 1920./21. u školi je prema dnevnicima 1005 učenika, od kojih je 757 prešlo u viši razred, odnosno 24% učenika nije prešlo u viši razred. Za školsku godinu 1925./26. u školi je 596 učenika i ponovno je veliki broj učenika koji nisu prešli u viši razred, 208 učenika ili njih 34% nije s uspjehom završilo školsku godinu. Školske godine 1930./31 u školi je 785 učenika, 583 učenika je s uspjehom završilo školsku godinu, odnosno prolaznost je 74%. Školske godine 1935./36. u školi je 644 učenika, od kojih je uspješno školsku godinu završilo 413, odnosno prolaznost je 64%. Zadnje školske godine 1943./44. u Arhivu su sačuvani samo dnevnicu muških razreda, a prema njima je ukupno bilo 266 učenika.

Prema podacima u Državnom arhivu u Pazinu vidljivo je da se nastava nije održavala tijekom školske godine 1944. / 45., što je i razumljivo jer su tada bila najžešća saveznička bombardiranja i borbe za oslobođenje Pule. U školskim dnevnicima zabilježena su imena sljedećih učitelja: Gisella Ranzato, M. Tentor, A. Gorlatto, Anna Diem, Matilde Longhini, Ernesta Dorigo, Giulia Zanini, Irma Inwinkl, Eugenia Decaneva, Amalia Xivitz (od 1929. vodi se pod prezimenom Sivis), Natale Bernecich, Martino Coslovich, O. Giadresco, Stefania Placht, Maria Calcagni, Paola Bassich (njeno prezime je kasnije promijenjeno u Bassi), don Gioachino Marzoloj, Domenico Linardich, Vittoria Celik, Enrico De Stradi, Adalgisa Gorlatto, Ferdinando Uplasnig, Piero Dorigo, Alberto Ruzzier, Lodovico Jurlin, p. Luigi Maria Menego, Rosa Novak, Pierina Croato, Tullio Baldessarini, Linda Lenuzzaj, Alice Lazzini, Potito Ferrarelli, Mary Mattulich, Felicita De Stradi, Carolina Tonsig, Amina Ferrareli, rev. Salvatore Zedda, G. Premuda, P. Rigonat, rev. Salvatore Zedda, Giovanni Lollich (kasnije mu je preime mijenjano u Lollis), Giovanna Cleva-Kurschen, T. Pisani, Olga Gorlato-Slucca, Emma Dobrovich, Romano Bratus, Kukanich Maria, Maria Ivancich, Giovanni Magnarin, Giovanni Piccinich, Maria Gallovich, Graziano Martich, Giovanni Ukmar, Giuseppe Stella, don Antonio Scalco, Maria Pianella, Anita Zullina, Emilia Percovich-Venutti, Antonia Poso, Francesco Ludovico Furlin, Leonardo Mannina, padre Angelico Castcasgna, Antonio Furlani, Maria Furlani, Francesco Hollievich, Amelia Valentino, Maria Lonzar-Vasari, Maria Razzarini in Vasari, Margherita Raffael, Augusta Balbi, Giuseppe Job, Aldo Parentin, Iolanda Dongetti, Ermanno Mattioli, Anita Ecker-Zullino, Alberto Mortillaro i sljedeći ravnatelji: Luigi Speranza, A. Bancho, R. Cerretto i Gisella Scmutz samo za šk. god. 1920./21. kao ravnateljica ženskog dijela škole F. Petrarca.

Kroz četvrt stoljeća djelovanja ove škole nanescena je velika šteta hrvatskom nacionalnom osvješćivanju u Istri započetom za Hrvatskog narodnog preporoda, a prekinutog Prvim svjetskim ratom i odlukom sila pobjednica u Rapallu da Istra pripadne kraljevini Italiji. Tim putem nanescena je velika šteta mladim naraštajima koji su stjecali osnovno obrazovanje u ozračju fašizma.

PONOVO NASTAVA NA HRVATSKOM JEZIKU

Nakon završetka drugog svjetskog rata život se postupno normalizira i u Puli tako da je školske godine 1945./46. organizirana nastava u bivšoj Družbinoj zgradi na hrvatskom jeziku. Ova je škola počela raditi kao četverorazredna osnovna škola. Godine 1951. došlo je do njenoga stapanja s talijanskom školom Francesco Petrarca u novu školu. Rješenjem Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu NR Hrvatske osnovana je Narodna osmogodišnja škola

Francesco Petrarca koja je iduće godine preimenovana u Narodnu osmogodišnju školu «Neven Kirac». Tako je započelo treće razdoblje u životu škole. Prvih nekoliko godina nastava se u nižim razredima odvija na hrvatskom i talijanskom jeziku i time se potvrdio suživot između Hrvata i Talijana u Puli, što će se uspješno nastaviti do današnjih dana.

Prvim ravnateljem škole imenovan je Edo Girardi koji će na tom mjestu ostati do 1979. godine, dakle punih 25 godina, kada je postavljen za savjetnika pri SIZ-u za osnovne škole. Za sve to vrijeme ravnatelja Girardija krase entuzijazam i konstantni rad i uz njega vrijedne učitelje, te su neki cijeli svoj radni vijek proveli u ovoj školi. Od prvih godina rada škola se počinje isticati svojim radom i kao rezultat toga škola je proglašena 1958. jednom od deset eksperimentalnih škola u državi, tj. u njoj su se stvarali i testirali novi školski planovi i programi.

Učitelji su radili na sljedećim zadacima:

- valorizacija nastavnog plana,
- akceleracija učenika,
- sustav respondera u nastavi,
- problem personalne koncentracije,
- opterećenost nastavnika hrvatskog jezika,
- distrukcija učeničke pažnje,
- značaj i usavršavanje nastave tehničke kulture,
- novi pristupi učenju matematike,
- kako lakše učiti povijest,
- usavršavanje brzine čitanja,
- kako lakše učiti,
- razumijevanje pročitano.

Posebna se pažnja posvećivala izradi testova, programiranih sekvenci, izradi nastavnih listića. Nastavni listići rađeni su tako da su bili prilagođeni svakom učeniku prema njegovim sposobnostima.

Na eksperimentalnim projektima bili su zaduženi nastavnici prema struci. Za hrvatski jezik: Ivan Zoričić (danas dr. sc. i profesor na Sveučilištu Juraj Dobrila u Puli), Nedjeljka Šošćarić i Benita Gošev; za povijest: Roza Skukan i Marija Girardi; za zemljopis: Marija Girardi i Anđelka Lončarić; za kemiju: Petra Petanjek i Nada Lazović; za fiziku Fažo Krsto; za biologiju Olga Nežić; za matematiku: Lucijan Pavletić i Ružica Šešelja; za tehničku kulturu:

Milivoj Jančijev, Petar Grandov i Đino Griparić; za likovnu kulturu Vinko Galić; za razrednu nastavu: Štefica Bačić, Angelina Maraš i Dobrila Bjelajac.

Radi kvalitetnije realizacije programa organizirana je kabinetska nastava. Posebno su bili opremljeni kabineti za kemiju, biologiju, tehničku kulturu i fiziku. Svaki od izabranih nastavnika potpisivao je poseban ugovor sa Zavodom za školstvo SR Hrvatske i za to bio posebno nagrađen.

Da bi se nastavni programi mogli kvalitetno realizirati, direktor Girardi vodio je brigu o stručnom usavršavanju djelatnika. Išli su na ljetne i zimske seminare, u posjete školama koje su se bavile istom problematikom. Otvaranjem Pedagoške akademije u Puli, omogućen im je upis na studijske grupe prema vlastitom izboru. Škola je plaćala školarinu sve do diplome. Ako su željeli nastaviti usavršavanje i to mu je omogućeno. Nastavnici su svoj rad prezentirali na stručnim skupovima za nastavnike u Zagrebu, Zadru i Primoštenu.

Sa svakom novom školskom godinom uvedene su novine kojima se htjelo poboljšati nastava. Škola je prva uvela izvannastavne aktivnosti. Za učenike Povijesne grupe bilo naročito zanimljivo saznati da je povijesna grupa od prvih svojih početaka bila izuzetno aktivna. Mladi su povjesničari sa svojim učiteljicama Marijom Girardi i Rozom Skukan, odlazili na arheološke iskopine, posjećivali kulturno-povijesne spomenike Pule i Istre, izrađivali makete i odljeve izložaka, u suradnji s Arheološkim muzejom Istre u Puli i na druge načine nastojali oplemeniti nastavu povijesti.

Nakon Drugog svjetskog rata ova je škola među prvima je započela uspostavljati veze sa školama u drugim europskim zemaljama. Među prvim se uključila u Frenettov pokret. Učenici su odlazili u Nantes u Francuskoj, zatim u Zúrich u Švicarskoj, potom u ljetnu školu sporta u Parmu i drugdje.

Tijekom dvadesetak školskih godina u školi su se izmjenjivali nadglednici, učitelji na usavršavanju, studenti koji su stjecali prva praktična znanja, a nekolicina se nakon završenog školovanja zaposlila u školi i tu dočekala svoju mirovinu.

O zavidnom ugledu kojeg je postigla ova škola među drugim osmogodišnjim školama u Istri svjedoči organizirani rad svih djelatnika na čelu sa svojim ravnateljima, a o tome govori zbirka brojnih plaketa, pehara i priznanja koji krase zidove i police škole. Rezultati rada ogledaju se i u uspjesima učenika na natjecanjima od općinske do državne razine, a njihovi uspjesi potvrđivali su njihov mar, rad, a kod nekih i izuzetnu nadarenost, tako da su mnogi među njima postali ugledni članovi našeg društva, a neki poznati ne samo u Hrvatskoj, nego i u inozemstvu.

Škola se posebno ponosi dugom tradicijom svoga školskog lista Neven, koji je bio prvi školski list u gradu Puli. Prvi brojevi imali su još jednu osobitost da su u njima izlazili tekstovi na ruskom, francuskom i engleskom jeziku. Direktor Edo Girardi osobno je otputovao u Francusku da bi kupio šapirograf na kojemu su otiskivani prvi brojevi školskog lista. Nakon stanke od jednog desetljeća školski list je ponovo pokrenut 1995. pod imenom Novi Neven, a oblikovan je rukama novih generacija učenika koje se ponose tradicijom i ugledom što ga je škola stekla svojim dosadašnjim radom, a čega djelom i sami postaju svojim predanim radom. Novinarska grupa dio je Kulturno umjetničkog društva Nevena koje je aktivno u školi više od pola stoljeća. Još polovicom pedesetih godina prošlog stoljeća organizirali su prekrasne kazališne predstave u suradnji s profesionalnim glumcima Istarskog narodnog kazališta u Puli. Duša KUD-a Neven bio je dugi niz godina učitelj glazbene kulture Frano Barić, a njegov rad dostojno su nastavili učitelji glazbene kulture Branko Pernić, nedavno umirovljen, i Irena Giorgi koji s učenicima posebno njeguju istarsku izvornu glazbu i ples: svirači na istarskim narodnim instrumentima i folklorasi svojim nastupima pokazuju naučeno na priredbama od školske i gradske razine do nastupa na državnoj razini (dva puta su sudjelovali na Smotri folkloru u Zagrebu, Smotri zborova u Varaždinu i Poreču i drugdje). Posebno se škola ponosi svojom školskom himnom koja zajedničko djelo učenika, učiteljica hrvatskog jezika Branke Cvek i Biserke Butković-Mrdeža i učiteljice Irene Giorgi.

Pri Školskom sportskom društvu Sloboda njeguje se sportski duh učenika, što je bila novina u poslijeratnoj razrušenoj Puli. Učenici su sa svojim učiteljima i vojnicima iz obližnje vojarnje gradili sportsko igralište uz školsku zgradu. Direktor škole i učitelji tjelesne kulture jako puno truda ulagali su u razvijanje sportskog duha među učenicima koji su osvajali medalje od gradske do državne razine. Škola se ponosi činjenicom da su njeni učenici kasnije kao vrhunski sportaši osvajali državne, europske i svjetske titule, a među njima izdvajamo obadvojicu svjetskih prvaka u boksu, koje je do sada Hrvatska imala, Matu Parlova i Stipu Drviša. Zavidnu sportsku karijeru postigla je sadašnja pedagoginja u školi Nevena Lendel koja se atletikom počela baviti kao učenica Osnovne škole Neven Kirac. Osvojila je treće mjesto na Svjetskom juniorskom prvenstvu, drugo mjesto na Mediteranskim igrama i deveto mjesto na Europskom prvenstvu u dvorani.

Za svoj izniman rad i doprinos razvoju školstva u Puli i Hrvatskoj direktor Edo Girardi odlikovan je najvišom nagradom Socijalističke Republike Hrvatske za prosvjetu «Ivan Filipović». Osim njega nagrade za svoj predani rad dobili su još neki učitelji škole, a i sam je škola za svoj cjelokupan rad nagrađena Nagradom Grada Pule i Nagradom Kate Pejnović koju joj je dodijelio Sabor SR Hrvatske.

Školske godine 1991./92. škola je preimenovana u Osnovna škola Šijana. Za vrijeme Domovinskog rata Osnovnu školu Šijana pohađaju i djeca prognanika i izbjeglica. Učitelji i domaći učenici pokušavaju im tužne prognaničke dane učiniti vedrijim. Organiziraju se dodatni izvannastavni sadržaji, pripremaju svečanosti, kao što je obilježavanje blagdana Sv. Nikole. Istra, pa tako i Osnovna škola Šijana pokazale su tada da nisu zaboravile da su za vrijeme velike gladi 1917. i 1918. hrvatski ljudi u Banskoj Hrvatskoj spasili od gladi a time i možebitne smrti preko 3000 istarske djece, što je također bilo u organizaciju Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru i družbinih učitelja koji su osobno nadgledali smještaj djece po obiteljima diljem Banske Hrvatske.

Škola i dalje uvodi novine koje bi treba doprinijeti poboljšanju odgojno-obrazovnog procesa pa se tako šk. god. 2001/02. pokreće projekt Ranog učenja njemačkog jezika. Svi predmeti, osim hrvatskog jezika izvodili su se na njemačkom jeziku. Projekt je financirao Grad Pula. Škola je još školske godine 1992./93. započela među prvima u Hrvatskoj i Istri s učenjem njemačkog jezika od prvog razreda.

Sve do pred kraj nastavne godine 2003/04. nastava se odvijala u Maloj školi (zgrada Družbine škole) i Velikoj školi (zgrada škole Borgo Siana), tada se moralo odustati od nastave u Maloj školi zbog sigurnosnih razloga. Zgrada Male škole od tada čeka na temeljitu obnovu i na žalost sve više propada. Ipak se nadamo da će vlasti, apeliramo na one od gradske do državne razine shvatiti na vrijeme značaj te zgrade za povijest i razvoj hrvatskog školstva u Puli i izdvojiti dostatna sredstva za obnovu zgrade prije njenog urušavanja.

Škola je proširena prema školskom igralištu tijekom šk. godine 2010./11. kad smo dobili novu kuhinju i blagavaonicu, produženi boravak te učionice informatike i kemije.

Danas se nastava u Osnovnoj školi Šijana odvija u matičnoj školi i dvjema područnim školama – Valtura i Muntić. Organizirana je još uvijek radom u dvije smjene, iako se broj učenika i broj razrednih odjeljenja znatno smanjio. Od polovice 90-tih prošlog stoljeća došlo je do znatnog smanjenja broja učenika:

- šk. god. 1993/94. – u školi je 1097 učenika u 39 razrednih odjeljenja;
- šk. god. 1998/99. u školi je 684 učenika u 28 razrednih odjeljenja (100. obljetnica škole);
- šk. god. 2008/09. u školi 620 učenika u 28 razrednih odjeljenja (110. obljetnica škole)
- šk. god. 2014./2015. u školi je 544 učenika u 26 odjeljenja

Škola danas ima 69 zaposlenika, od toga 51 učitelj i 3 stručna suradnika. Među djelatnicima škole došlo je do prve veće smjene generacija, pa se u radu i djelovanju isprepliću bogato životno i radno iskustvo kao i nevjerojatan polet, izazov i hrabrost. Pored redovitog stručnog usavršavanja učitelji i stručni suradnici uključeni su u program POŠ-a, CAP program – program prevencije zlostavljanja, Kvalitetnu školu i drugo. Pet je učitelja mentora i jedan učitelj savjetnik. U školi je u zadnjih 117 godina bilo zaposleno puno učitelja na duže ili kraće vrijeme koja će se poimence naći u Spomenici škole.

Među njezinim brojnim učenicima posebno bismo istakli istaknuli nekadašnje učenike koji su za svoj životni poziv izabrali povijesnu struku i baveći se njome stekli visoki ugled: arheologinja dr. sc. Vesna Girardi-Jurkić; arheolozi dr. sc. Robert Matijašić i dr. sc. Klara Buršić-Matijašić, povjesničari dr. sc. Miroslav Bertoša i dr. sc. Slaven Bertoša, sveučilišni profesori na Odsjeku za humanističke znanosti Sveučilišta Juraj Dobrila u Puli. Među zaslužne Puljane i Puljanke koji su pohađali ovu školu spadaju mnogi vrsni pravnici, ekonomisti, profesori, liječnici, inženjeri, glumci, vrhunski sportaši koji su svojim radom i sposobnošću stekli ugled i poštovanje svojih suvremenika

Zaključno se može reći da se ova prva Družbina škola na hrvatskom jeziku u Puli javila u završnoj fazi Narodnog preporoda kao jedna od stečevina borbe preporoditelja za hrvatsko održanje u Puli i Istri. Zabrana njezina djelovanja za četvrt stoljeća talijanske vlasti, nasilno je prekinut proces integracije, ali posijano sjeme u prvoj fazi postojanja urodilo je plodom poslije Drugog svjetskog rata i Domovinskog rata, u trećoj i četvrtoj fazi povijesnog razvoja obrazovnog i odgojnog rasta učenika ove škole na hrvatskom jeziku.

U proteklih sto sedamnaest godina djelovanja škole u Šijani, veliki broj žitelja Pule i okolice stekao je četverogodišnje i osmogodišnje osnovno obrazovanje, na temelju kojega su mnogi, osobito nakon Drugog svjetskog i Domovinskog rata stjecali srednje, više i visokoškolsko obrazovanje. Neki su ostajali u Puli, Istri i ostaloj Hrvatskoj, neki i u inozemstvu osnivali obitelji i djelovali na gospodarskom i duhovnom životu svoje sredine.

Poslije Drugog svjetskog rata ugled ove škole stalno je rastao zahvaljujući vrsnim učiteljima i učiteljicama, ravnateljima i pedagogima, tako da je 20 godina bila na razini eksperimentalne škole, među deset takvih u Hrvatskoj.

Iako škola djeluje u zgradi staroj više od jednog stoljeća, ona je vrlo suvremena i ističe se svojim kontinuiranim i kvalitetnim radom. Iz godine u godinu brižljivo se njeguje tradicija škole, ali se i neprestano unose novosti aktualizirane vremenom. Učenici Osnovne škole Šijana i dalje nastavljaju ostvarivati izuzetne uspjehe, što potvrđuju na brojnim raznovrsnim

natjecanjima, od gradske do državne razine, a prepoznatljivost i ugled škole u njezinu okruženju i dalje raste.